

Cineaste Debra Granik levert met 'Winter's Bone' een aangrijpende familiekroniek af

Hoe te overleven zonder een extra

De Amerikaanse cineaste Debra Granik heeft een harde, intense en aangrijpende overlevingskroniek gemaakt. *Winter's Bone*, naar de gelijknamige roman van de Amerikaanse 'country noir'-schrijver Daniel Woodrell, is het zorgvuldig geobserveerde portret van een underclass familie in nood.

DOOR JAN TEMMERMAN

BRUSSEL ● Behalve een familieportret is *Winter's Bone* ook de kroniek van een achtergestelde rurale regio en haar bevolking, in casu Ozarks Mountain Country in het zuiden van Missouri. Daar situeerde misdaadschrijver Daniel Woodrell wel meer van zijn boeken, die hij zelf als 'country noir' omschrijft. 'Country' door de locatie, 'noir' omwille van de sfeer. Dat verklaart meteen waarom deze rauwe en realistische film over een jong meisje dat in ellendige omstandigheden haar familie overeind probeert te houden, zich ook wel als een spannende misdaadthriller laat bekijken.

Het leven in Ozarks Mountain Country is hard voor de 17-jarige Ree, magistraal vertolkt door de jonge Jennifer Lawrence. Correctie: het leven is er beenhard. Ze moet niet alleen voor haar zieke moeder zorgen en zich om haar jonge broertje en zusje bekommeren, maar moet ook nog op zoek naar haar vader. Die heeft hun armetierige woning als onderpand gebruikt om op borgtocht uit de gevangenis te blijven. Maar omdat hij niet meer voor de rechter is komen opdagen, riskeert de familie uitzetting.

De verdwijning van de vader heeft zogoed als zeker iets te maken met het feit dat er in de streek, in allerlei krakemikkige labo's, illegale drugs worden gefabriceerd, meer bepaald methamfetamine, ook wel 'meth', 'crank' of 'speed' genoemd. De lokale bevolking is van nature al niet erg spraakzaam. Een meisje dat allerlei vra-

gen komt stellen, wordt dus zeker niet met open armen ontvangen, ook al is ze alleen maar op zoek naar haar vader om toch tenminste een dak boven het hoofd te kunnen houden. Maar Ree houdt vol. Koppig, moedig en waardig.

In zijn boek legt Daniel Woodrell uit dat het woord 'bone' in de titel verwijst naar een soort slang-uitdrukking, 'Oh, give him a bone', die zowel met sarcasme als met tederheid kan worden gebruikt.

Debra Granik: "We hebben even naar een alternatieve titel gezocht, omdat mijn eerste film al *Down to the Bone* heette en men zich misschien zou afvragen of daar een bedoeling achter zat. Maar het was louter toeval. Pas achteraf beseften we dat *Down to the Bone* vreemd genoeg ook een passende titel voor deze film kon zijn geweest. Wat betekent het om, zoals in het geval van Ree, een leven te leiden waarin je echt op het bot zit? Hoe kun je overleven zonder extra vet- of stootkussentje? Hoeveel kracht moet je dan van binnenuit halen?"

Was u op voorhand vertrouwd met de wereld van het boek, met het leven in het verpauperde en ruige Ozarks Mountain Country?

"Absoluut niet, en dat baarde ons wel zorgen. Voor een outsider blijft het trouwens altijd moeilijk om de juiste observaties te maken. We wisten dat we ter plaatse zeer veel hulp nodig zouden hebben. We had-

■ In *Winter's Bone* bekommert de 17-jarige Ree (rol van Jennifer Lawrence) zich om haar jonge zus en broer.

den iemand nodig die ons kon vergezellen naar allerlei plaatsen en die bij de mensen kon aankloppen. Iemand die begreep wat wij wilden doen en die als het ware borg kon staan voor ons. Iemand in wie de lokale bevolking vertrouwen zou stellen.

"In eerste instantie heeft Daniel Woodrell ons daar met enkele mensen in contact gebracht: een historicus, een folksinger, de sheriff, enzovoort. Twee jaar lang hebben we vanuit die contacten een soort ketting opgebouwd. Dat was een zeer interessant,

bijna journalistiek onderdeel van het film-maken: je volgt sporen, je krijgt onvolledige stukjes informatie en je zoekt naar anderen die de informatie kunnen aanvullen. Je wint hun vertrouwen, krijgt hun toestemming. De achterdocht verdwijnt."

Wisten ze wat voor een hard en intens verhaal u wilde verfilmen?

"Ja, dat wisten ze. En het is inderdaad een donker verhaal. Geen enkele gemeenschap hoort graag dat ze met een *meth problem*

zitten. Maar het was ook duidelijk dat we geen documentaire wilden draaien en dat we geen families, die actief met dat methgedoe bezig waren, wilden uitvragen. Wat we wel wilden maken, was een portret van een familie in nood. We voerden geen onderzoek, we waren bezig met fictie."

Toch oogt *Winter's Bone* bijzonder authentiek.

"Als stadsmensen hadden we daarvoor alle hulp en advies nodig die we konden

FOTO'S REUTERS

stootkussentje

krijgen, of het nu om houthakken ging of de jacht op eekhoorns. Bij de opnames hebben we ook wel documentaire technieken gebruikt, zoals werken met een heel beperkte ploeg, zodat we ook in kleine ruimtes konden draaien. We hebben geen sets gebouwd, maar in bestaande huizen gedraaid, waar je dus niet zomaar een muur kunt weghalen om meer plaats te maken.”

U wilde ook de banjo in ere herstellen, want sinds de *dueling banjos*-sequentie in *Deliverance* (1972) draagt dat instrument een nogal onappetitelijkke, achterlijke connotatie met zich mee.

“Ik weet het. Toen we met de voorbereiding van deze film bezig waren, hebben mijn producente Anne Rosellini en ik vaak tegen elkaar gezegd: ‘No matter what, there will never be a banjo in this film.’ (lacht) Maar tijdens de draaiperiode werden we 's avonds vaak uitgenodigd op informele muzikoptredens. De instrumenten werden dan bovengehaald en daar zat altijd wel een banjo bij. Na twintig van die avonden dacht ik: ‘You know what, banjo has the sweetest voice!’ Dus vond ik dat de banjo een tweede kans verdiende.”

U praat er nu over alsof het om een echt personage gaat.

“Maar de banjo is nu eenmaal een belangrijk instrument voor *mountain music* of bluegrass. En het kan toch niet dat die ene keer waarop de banjo op zo'n bangelijke en bedreigende manier werd gebruikt, als een soort oorlogskreet bijna, bepalend blijft voor alles wat zo'n instrument vertegenwoordigt.”

Hoe Amerikaans voelt zo'n geïsoleerde, rurale bevolkingsgroep zich nog?

“Dat is nogal complex. Veel van hun zonen en dochters doen dienst in het

DEBRA GRANIK:

Wat betekent het om een leven te leiden waarin je echt op het bot zit? Hoeveel kracht moet je dan van binnenuit halen?

leger. Maar dat is vooral een klassenfenomeen. Het Amerikaanse leger heeft altijd vooral gerekruteerd in de working class en de underclass. Als er totaal geen werkgelegenheid is, is er nog altijd het leger. In dat opzicht voelen zij zich zeker Amerikaans. Een groot verschil met de rest van het land is dat die lokale bevolking niet zomaar meegaat in dat zogenaamd Amerikaanse streven naar materiële verbetering, dat idee van ‘bigger, better, more’. Daarom worden ze door de rest van Amerika soms

bekeken als bizar, of niet ambitieus genoeg. Lui, zelfs. Maar niet iedereen hoeft per se een groter huis of een mooiere auto te hebben. Vergroting betekent voor hen niet automatisch verbetering, maar dat maakt hen daarom nog niet onpatriotisch. Alleen anders.

“Een ander belangrijk verschil is het idee van ‘baas op eigen grond’. Ik vond dat wel charmant, dat idee van met rust te willen worden gelaten. In die optiek ergeren zij zich vaak aan allerlei bemoeienissen van de federale regering. Soms deden ze voor deze film bepaalde suggesties, waarop wij dan repliceerden dat bijvoorbeeld de dierenbescherming of de vakbonden dat niet zouden appreciëren. Dan hadden zij zoiets van: ‘Wat maakt het uit? Dit is onze grond. Wij zijn hier de baas!’ Het idee alleen al dat een ander hen zou vertellen wat ze al dan niet op hun eigendom mochten doen, vonden ze gewoon onvoorstelbaar.”

Op een bepaald moment zegt Ree aan haar kleine broertje: ‘Never ask for what ought to be offered.’

“Het is een regel, een soort levensles die zij doorgeeft: dat familieleden of burens elkaar spontaan zouden moeten helpen. Als iemand ziet dat een familielid honger heeft, dan zou het om een gift moeten gaan. De behoeftige zou zichzelf niet moeten vernederen door erom te vragen. Die regel vertegenwoordigt de traditionele waarden van Ozarks Country. Maar het is zeker niet makkelijk, want eigenlijk leer je een kind op die manier niet open te zijn. Eigenlijk zou zo'n kind willen zeggen: ‘Ik heb echt grote honger. Ik zou graag eten krijgen.’ Maar zij leert hem dat niet te doen. Tegelijk laat ze impliciet weten wat ‘the right thing to do’ is: verwanten en burens die delen met elkaar. Zo'n traditionele waarde werkt als ook de gemeenschap goed functioneert. Maar het loopt

fout wanneer zaken zoals drugs zo'n gemeenschap corrumpen omdat er geld mee gemoeid is.

“Voor mij is dat drugsprobleem het voornaamste teken van de pijn waar niet alleen Ozarks Country, maar het hele Heartland van de VS momenteel onder gebukt gaat. Voor de lokale bevolking was het een schok toen ze merkten dat drugs niet alleen een stedelijk probleem waren. Bergstreken zoals de Ozarks – maar ik ben er zeker van dat dit ook voor de Pyreneeën geldt – hebben ook een traditie van *moonshining* (zelf illegaal alcohol stoken, JT) en in de seventies werd er ook veel marihuana gekweekt. De overheid is daar zeer hard tegen opgetreden. Maar alcohol en marihuana waren eigenlijk poesjes in vergelijking met meth. Dat is een wild beest. Het is ook een echte plaag, omdat het zich zo makkelijk kan verspreiden. Het is een drug die je met allerlei vreselijk schadelijke chemicaliën in je eigen achterkeuken kunt maken. En er hangt zo'n sfeertje rond dat er zo makkelijk veel geld mee kan worden verdiend. Ik vond het zo triestig toen ze mij bij een recent bezoek aan Australië vertelden dat ze het probleem daar ook al kennen.”

Winter's Bone is met zeven nominaties (waaronder die voor beste film, beste regie, beste actrice en beste scenario) de topfavoriet voor de Film Independent Spirit Awards, die op 26 februari, aan de vooravond van de Oscars, in LA worden uitgereikt. De film viel eerder al in de prijzen op de festivals van Berlijn, Sundance, Seattle en Deauville.

WINTER'S BONE

★★★★

Regie: Debra Granik

Met: Jennifer Lawrence, John Hawkes, Garret Dillahunt, Kevin Breznahan

Duur: 100 minuten